

Индексот за родова еднаквост е уникатна алатка за мерење којашто ја синтетизира сложеноста на родовата еднаквост како мултидимензионален концепт во мерна алатка која е лесна за употреба и лесно се толкува.

Овој индекс е формиран со комбинирање на родовите индикатори според концептуална рамка во единствено обопштено мерило.

Се состои од шест суштествени домени (работа, пари, знаење, време, моќ и здравје) и два придружни домени (вкрстени нееднаквости и насилство).

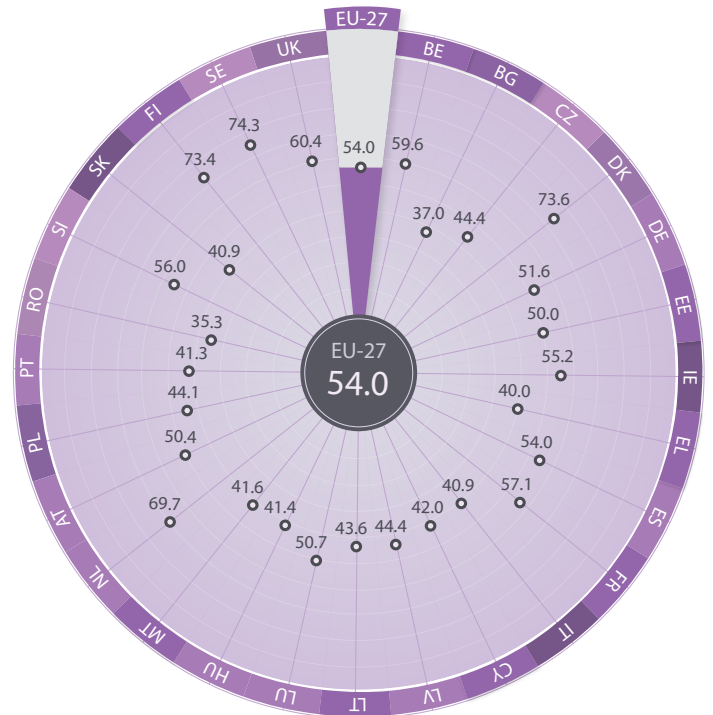
Индексот за родова еднаквост мери колку далеку (или блиску) се ЕУ-27 и државите-членки од постигнување целосна родова еднаквост во 2010 год. Обезбедува резултати и на ниво на државите-членки и на ниво на ЕУ-27. Индексот за родова еднаквост обезбедува и резултати за секој домен и поддомен.

Ги мери и родовите разлики коишто се приспособени на степените на успешност, со утврдување дека родовите разлики не може да се сметаат позитивни кога укажуваат на негативна ситуација и за жените и за мажите. Индексот за родова еднаквост назначува поени за државите-членки, од 1, што значи целосна нееднаквост до 100, што значи целосна еднаквост.

Историја и политичка рамка

Еднаквоста меѓу жените и мажите е фундаменталната вредност на Европската унија, гарантирана во нејзините спогодби и во Повелбата за основните права. ЕУ има суштествена улога во обезбедувањето дека принципот на родовата еднаквост ќе се пробие од меѓународното ниво и од ниво на ЕУ до државните, регионалните и локалните нивоа. Со тек на време и во различни области се развиени специфични политики за подобрување на родовата еднаквост во Европската унија и во државите-членки. За да се измери степенот на родовата еднаквост во релевантните приоритетни домени на меѓународно или државно ниво, широм светот се развиени различни алатки за набљудување. Меѓутоа, ниту една од нив не е развиена конкретно за мерење на родовата еднаквост во политичката рамка на Европската унија.

Поени на Индексот за родова еднаквост

Зошто е потребен Индекс за родова еднаквост?

- за да обезбеди синтетичко мерило за родовата еднаквост што лесно се разбира и се изразува,
- за да обезбеди приспособен сложен индикатор за мерење на родовата еднаквост во Европската унија и нејзините држави-членки,
- за да обезбеди алатка за помош на оние кои одлучуваат во процената колку една држава-членка е далеку од постигнување родовата еднаквост,
- за да овозможи значајни споредби меѓу различните приоритетни домени на родовата еднаквост,
- за да се мерат успехите во областа на родовата еднаквост со тек на време.

Домени на Индексот за родова еднаквост

Работа

Доменот на работата е поврзан со положбата на жените и мажите на европскиот пазар на трудот. Ги мери родовите разлики во однос на учеството на пазарот на трудот, времетраењето на работниот век, моделите на сегрегација по сектори и квалитетот на работата како што се флексибилноста на работното време, обука на работа и здравје и безбедност.

Пари

Доменот на парите ги испитува нееднаквостите во финансиските ресурси и економската ситуација на жените и мажите. Ги мери разликите во заработката и приходот како и тоа дека нема изложеност на ризик за сиромаштија и дистрибуција на приходот.

Знаење

Доменот на знаењето ги покажува разликите меѓу жените и мажите во однос на образованието и обуката. Овој домен ги мери разликите на застапеноста во високото образование, сегрегацијата и доживотното учење.

Време

Доменот на времето се фокусира на балансот меѓу економските активности, згрижувањето и другите социјални активности (како културните, граѓанските итн.). Го мери времето коешто е поминато во неплатени активности како и родовите разлики во времето коешто е поминато во згрижување на децата и домашни активности, но и во другите аспекти од животот како што се културните, слободните и добротворните активности.

Моќ

Доменот на моќта испитува на кој начин родовата еднаквост може да биде под големо влијание од отсуството на учество на жените при донесувањето одлуки. Ги мери разликите меѓу застапеноста на жените и мажите во сферите на политиката и економијата.

Здравје

Доменот на здравјето се фокусира на разликите меѓу жените и мажите во однос на здравствената состојба и пристапот до здравствените установи. Ги мери разликите според полот во однос на личната перцепцијата на здравјето, очекуваниот животен век и години на живот во добро здравје и разликите во задоволувањето на здравствените и стоматолошките потреби.

Вкрстени нееднаквости

Вкрстените нееднаквости е првиот од двата придружни домени. Вредностите на овој домен не се земаат предвид при пресметувањето на конечната вредност на индексот. Бидејќи жените и мажите не може да се сметаат за хомогени групи, овој домен се занимава со другите карактеристики кои би можеле да влијаат на родовата еднаквост истражувајќи ги родовите разлики во стапките на вработување кај луѓето родени во странство, постарите работници и самохрани родители или негуватели, како групи за илустрација.

Насилство

Насилството е вториот придружен домен. Концептуално го зема предвид родово-заснованото насилство врз жените и се фокусира на ставовите, нормите и стереотипите коишто го поткрепуваат отсуството на напредок во однос на родовата еднаквост. Како придружен домен, не се вклучува во вредноста на Индексот за родова еднаквост. Местото останува празно поради недостиг на податоци. Сепак, насилството претставува критична област за родовата еднаквост и како таков, овој празен домен треба да се протолкува како итен повик за да обрне внимание на празнините во собирањето податоци.

Поени на Индексот за родова еднаквост

Држава	Индекс	Работа	Пари	Знаење	Време	Моќ	Здравје
BE	59,6	66,4	79,3	54,7	45,3	45,2	94,1
BG	37,0	49,9	40,7	32,0	17,3	33,8	84,5
CZ	44,4	71,6	59,3	37,3	23,2	29,6	89,6
DK	73,6	81,6	79,2	75,1	64,9	60,0	91,8
DE	51,6	72,5	76,3	44,1	41,6	28,0	89,5
EE	50,0	64,6	49,1	53,0	51,4	27,5	83,8
IE	55,2	71,0	77,0	52,8	53,4	26,5	96,4
EL	40,0	59,7	63,3	36,7	17,4	24,4	92,4
ES	54,0	61,3	60,7	53,5	33,8	47,2	90,7
FR	57,1	67,0	75,9	49,4	35,8	50,3	90,6
IT	40,9	60,6	68,2	32,1	33,0	18,6	90,8
CY	42,0	68,7	74,1	52,9	25,3	12,2	91,1
LV	44,4	54,9	42,0	38,8	35,2	38,6	77,1
LT	43,6	61,0	41,5	47,4	24,1	32,1	84,9
LU	50,7	66,4	90,9	61,1	48,9	14,7	93,9
HU	41,4	55,9	54,4	35,1	32,5	24,4	83,7
MT	41,6	55,0	68,2	34,0	37,5	18,7	93,2
NL	69,7	73,1	82,5	65,5	71,3	52,2	94,7
AT	50,4	73,9	77,9	44,6	40,0	24,3	91,6
PL	44,1	61,4	52,2	44,0	20,9	34,5	82,6
PT	41,3	66,2	56,3	30,4	22,4	30,6	84,5
RO	35,3	60,4	39,0	28,8	17,8	24,9	84,0
SI	56,0	69,1	70,2	51,4	49,1	36,0	88,7
SK	40,9	61,0	53,7	35,0	17,8	33,1	85,8
FI	73,4	82,0	78,4	67,0	63,8	68,8	89,9
SE	74,3	78,6	80,2	66,3	63,9	74,3	93,1
UK	60,4	76,6	74,3	68,8	43,2	35,2	95,4
EU-27	54,0	69,0	68,9	48,9	38,8	38,0	90,1

Главни наоди

Вредностите на Индексот за родова еднаквост покажуваат дека општо во ЕУ, **родовата еднаквост е далеку од тоа да биде реалност**, при што најпроблематичните области се во домените на моќта, времето и насилството.

Работа ● Веројатноста жените да учествуваат на пазарот на трудот е помала и сè уште постојат модели на сегрегација. Мерењето на квалитетот на работата според родот е суштествено за да се обезбедат подобри работни места за сите.

Пари ● Помалата заработувачка и приходи кај жените доведува до поголем ризик за сиромаштија и повисоки разлики во приходот. Повеќе се потребни индикатори на ниво на поединец, наместо на ниво на домаќинство.

Знаење ● Иако стекнатото образование на жените го надминува она на мажите, моделите на сегрегација сепак се задржуваат. Меѓутоа, учеството во доживотното учење останува на ниско ниво или онаму каде што е повисоко во голема мера се однесува на жените.

Време ● Нееднаквата поделба на времето меѓу половите опстојува, при што жените се непропорционално одговорни за грижата за децата и нееднаквата поделба на времето се проширува и на други активности.

Моќ ● Во ЕУ постои голем дисбаланс во однос на донесувањето одлуки, со ниски нивоа на родова еднаквост и во областа на политиката и во економијата придружени со отсуство на соодветни индикатори за мерење на општествената моќ.

Здравје ● Меѓу половите постојат мали разлики вклучително и во однос на пристапот до здравствените установи, иако постојат мали разлики во состојбата. Родовите разлики во однесувањето коешто може да влијае на здравјето не може да се измерат.

Насилство ● Не постојат никакви усогласени и споредливи родови индикатори за мерење на родово-заснованото насилство врз жените и нормите, ставовите и стереотипите коишто ги поткрепуваат улогите на половите.

Вкрстувачки нееднаквости ● Разликите меѓу жените и мажите од различните групи се важни бидејќи тие се поврзани со различни степени на родова еднаквост.

Споредбата во наредниот период, до првото ажурирање на Индексот за родова еднаквост во 2015 год., ќе овозможи вредна проценка на постигнатиот напредок од државите-членки во достигнувањето поголема родова еднаквост.

Методологија

Индексот за родова еднаквост се добива со собирање поединечни индикатори врз основа на моделот на мултидимензионалниот концепт којшто се мери. Со други зборови, тоа е математичка комбинација на група индикатори чија цел е да обезбеди краток преглед на сложената реалност.

Креирањето сложени индикатори опфаќа неколку стадиуми, каде што треба да се направат неколку избори. Од суштествена важност е да се работи со стабилна и транспарентна методологија заснована на цврсти статистички принципи за да се зголеми вредноста на исходот. Методологијата која што се користи за пресметување на Индексот за родова еднаквост се заснова на широкораспространета и меѓународно прифатена процедура, развиена од ОЕЦД и Европската комисија (Центар за заедничко истражување) во 2008¹ год., која ги утврдува следните десет фази:

1. Развој на теоретска рамка која што го дефинира и структурира она што се мери и ја обезбедува основата за избор и комбинирање на варијаблите во значаен индекс.
2. Избирање променливи според аналитичката издржаност, мерливоста, покриеност на земјата, споредливост на целата територија и релевантност на индикаторите.
3. Внесување на податоците што недостасуваат со цел да се добие целосна база на податоци за сите држави.
4. Спроведување мултиваријатна анализа за проучување на севкупната структура на базата податоци, процена на нејзината соодветност и насочување на подоцнежните методолошки избори.
5. Нормализирање на податоците, доколку е потребно, за да се обезбеди споредливост на променливите.
6. Премерување и агрегирање на индикаторите и според основниот модел и според резултатите од мултиваријатната анализа.
7. Спроведување анализа на несигурност и сензитивност за да се процени отпорноста на отстапувања на индексот во однос на сите можни извори на несигурност во неговиот развој (избор на припишување, нормализирање, методи на премежување или агрегирање).
8. Навраќање на податоците за да се анализира кои домени и поддомени ги водат резултатите од индексот.
9. Идентификување на можната поврзаност со други варијабли и најчесто користени индикатори.
10. Презентирање и ширење на резултатите од индексот на јасен и прецизен начин.

Овие десет водечки принципи овозможуваат Индексот за родова еднаквост да се потпира на отпорни и транспарентни методолошки избори, во доследност со издржаноста на силна теоретска рамка.

Оваа методологија може да се реплицира на државно и на регионално ниво од страна на државните статистички установи, академии или НВО-а.

Единствени карактеристики и корист од Индексот за родова еднаквост

Индексот за родова еднаквост:

- применува родов пристап наместо пристап за еманципирање на жените;
- се потпира на посеопфатна рамка за родова еднаквост;
- ги нагласува разликите во достапноста на податоците преку идентификување на потенцијалните родови индикатори и наложува усогласени, споредливи и веродостојни податоци кои што се и полово-дезагрегирани и достапни за сите држави-членки;
- може да се користи за поддршка на политиките на родовата еднаквост, обезбедувајќи споредливост во одреден период и во ЕУ-27.

¹ ОЕЦД, Европска комисија, Центар за здружено истражување, Прирачник за креирање сложени индикатори: Методологија и упатство за корисници, од Нардо Салсана, Салтели и Тарантола (ЕЦ/ЈРЦ), Хофман и Џовани (ОЕЦД). Код на издавање на ОЕЦД: 302008251E1. <http://ipsc.jrc.ec.europa.eu/?id=742>

Европскиот институт за родова еднаквост (ЕИГЕ) е центарот за податоци за родова еднаквост на ЕУ. ЕИГЕ ги поддржува создавачите на политики и сите релевантни институции во нивните напори еднаквоста меѓу жените и мажите да стане реалност за сите Европејци преку обезбедување специфична експертиза и споредливи и веродостојни податоци за родовата еднаквост во Европа.

Повеќе информации: <http://eige.europa.eu>

Контактирајте со нас на: index@eige.europa.eu

ISBN 978-92-9218-487-2

doi:10.2839/76696